

KAKSI KIRKASTA KYNTTILÄÄ

Mt 1:18-24

4. adv II vk

Helsinki

19.12.2010

Teksti:

Luen tekstin KR-38 mukaan, koska uusi käännös sisältää tämän päivän tekstin osalta useitakin latistuksia ja epätarkkuuksia:

Jeesuksen Kristuksen syntyminen oli näin. Kun hänen äitinsä Maria oli kihlattu Joosefille, huomattiin hänen ennen heidän yhteenmenoaan olevan raskaana Pyhästä Hengestä. Mutta kun Joosef, hänen miehensä, oli hurskas, ja koska hän ei tahtonut saattaa häntä häpeään, aikoi hän salaisesti hyljätä hänet.

Mutta kun hän tätä ajatteli, niin katso, hänelle ilmestyi unessa Herran enkeli, joka sanoi: "Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa tykösi Mariaa, vaimoasi; sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä. Ja hän on synnyttävä pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus, sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä." Tämä kaikki on tapahtunut, että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profetaan kautta, joka sanoo:

"Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja tälle on annettava nimi Immanuel", mikä käännettynä on: Jumala meidän kanssamme.

Herättyään unesta Joosef teki, niin kuin Herran enkeli oli käskenyt hänen tehdä, ja otti vaimonsa tykönsä.

Neljäs adventti on vain joka seitsemäs vuosi. Sen tähden neljännen adventin saarnatekstinä kirkkomme nykyisen kirkkokäsikirjan mukaan on aina sama teksti: Mt 1:18-24.

JOHDANTO

- a. Kuin ”kaksi kirkasta joulukynttilää” tuikkii neljännen adventin tekstistä vastaamme ”kaksi joulun lapselle annettua nimeä”. Ensimmäisessä korostuu hänen ihmisyytensä, toisessa hänen jumaluutensa.
- b. Me tutkistelemme nyt näitä kahta kirkasta kynttilää. Mutta sitä ennen tutustumme hetken tekstimme taustaan.

1. JOULUEVANKELIUMI UUDESSA TESTAMENTISSA

Neljännän adventin voisi evankeliumitekstimme perusteella nimetä Marian päivää vastaten ”Joosefin päiväksi”, sillä meillä olisi Marian tavoin Joosefistakin paljon opittavaa. Joosefinkin jouluevankeliumi tähtää joulun keskukseen, Jeesukseen.

Joosef näki unia, ei vain tavanomaisia unia vaan siihen tapaan merkittäviä kuin hänen kuuluisa vanhatestamentillinen kaimiansakin näki. Molemmat Joosefit: sekä Marian mies että Egyptissä hallitusherraksi ja ministeriksi noussut, olivat Jaakob-nimisen isän poikia. Molemmat näkivät unia, Herran antamia.

Matteuksen evankeliumi kertoo Jeesuksen syntymää edeltäneistä tapahtumista Joosefin kannalta (Mt 1:18-24), *Luukas* Marian kannalta (Lk 1:26-28). Hyvin tuntemamme varsinainen joulun lapsen syntymäkertomus on Luukkaan evankeliumissa.

Sivumennen sanottuna *Markuksen* ja *Johanneksen* evankeliumit samoin kuin *UT:n kirjeetkin* sivuuttavat Jeesuksen syntymään ja lapsuuteen liittyvät asiat. Ne edellyttävät ne tutuiksi muiden evankeliumien perusteella.

Matteuksen esittämässä Jeesuksen sukuluettelossa kuljetaan muinaisuudesta Jeesukseen; Luukkaassa edetään Jeesuksesta muinaisuuteen. Matteus kertoo Joosefin, Jeesuksen juridisen isän sukuluettelon ja osoittaa, että Jeesus on kuningas Daavidin valtaistuimen laillinen perijä. Luukas kertoo Marian, Jeesuksen äidin, sukuluettelon ja osoittaa, että Jeesus on Daavidin luonnollinen eli biologinen jälkeläinen.

Kyseisten sukuluetteloiden mukaan sekä Joosef että Maria olivat siis kuningas Daavidin sukua, kuten Siinain syyrialainen käsikirjoitus kääntääkin: "... he (Joosef ja Maria) olivat molemmat Daavidin huonetta ja sukua." – Mutta sitten ne kaksi kirkasta kynttilää.

2. ENSIMMÄINEN KIRKAS KYNTTILÄ

Ensimmäinen kirkas joulun kynttilä on nimi **Jeesus**. Matteuksen jouluevankeliumin johdantolauseessa, ”*Jeesuksen Kristuksen syntyminen on näin*”, nimeä Jeesus käytetään alkukielessä määräävän artikkelin kanssa, mikä korostaa asiaa, kyseisen sanan sisältöä ja merkitystä, ennemminkin kuin sen erisnimiluonnetta. (j. 18).

Aikana, josta tekstimme kertoo *kihlaus* kuului laillisesti sitovana vaiheena avioliiton solmimiseen. Ennen kihlautuneiden yhteenmenoa eli häitä sulhanen ja morsian asuivat vanhempiensa kodissa. Vasta häiden jälkeen avioliitto ja yhdyselämä saattoi tosiasiallisesti alkaa (j. 18).

Ennen Joosefin ja Marian avioitumista Maria oli kuitenkin tullut raskaaksi. Maria itse tunsu raskautensa salaisuuden, sillä enkeli oli ilmoittanut sen hänelle, kuten Luukkaan jouluevankeliumissa kerrotaan (Lk 1:26-35). Sen sijaan Joosefilla oli asiasta korkeintaan Marian sana ja se, mitä hän näki silmiensä edessä. Joosef oli Marian

raskaudesta kovin murheellinen, sillä hän ajatteli, että Maria oli pettänyt hänet. Niinpä hän suunnitteli salaa hylkäävänsä Marian.

Ennen kuin Joosef ehti toteuttaa päätöksensä Marian hylkäämisestä, enkeli ilmestyi myös hänelle ja Joosef saa kuulla unessa enkelin suusta selityksen Marian raskauteen: ”*Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa Mariaa vaimoksesi; sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä. Ja hän on synnyttävä pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus, sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä.*” (j. 20, 21.) – Enkelin viesti ansaitsee hiukan lähempää tarkastelua:

Ensiksikin, sana *enkeli* esiintyy tässä yhteydessä alkukielessä ilman artikkelia, kuin erisnimenä, mikä merkitsee sitä, että kyseessä on arkkienkeli Gabriel, sama, joka oli jo aikaisemmin tuonut viestin Marialle siitä, että Maria tulee raskaaksi Pyhästä Hengestä. Enkeli Gabriel on Raamatussa aina hyvän sanoman tuoja.

Toiseksi, juutalaisen tavan mukaan isän tehtävänä oli antaa lapselle nimi. Sekä hän että myös Maria (Lk 1:31) olivat saaneet enkelin välityksellä taivaasta käskyn, että lapselle tuli antaa nimeksi *Jeesus*, jotta kirjoitukset toteutuisivat, vaikkei tekstissämme tätä mainitakaan (Js 12:3; Js 62:11; Jh 7:37). Nimen antamisella Joosef tunnustautuu kansan edessä lapsen juridiseksi isäksi ja estää näin Marian joutumisen häväistyksi.

Kolmanneksi, Jeesus-nimen merkitys ”Herra pelastaa” saa enkelin viestissä vielä täsmennyksen: Jeesus on pelastava Jumalan kansan ”poistamalla sen synnit”. Nimi Jeesus on sama kuin nimi Joosua (Jehoshua) VT:ssa; tarkemmin sanottuna Jeesus-nimi on heprealaisen Joosua-nimen kreikkannos. Vanhan liiton Joosua vapautti luvatus maan sen vihollisista, uuden liiton Joosua vapauttaa ei vain Israelia, vaan koko maailman synnin syyllisyydestä ja vallasta. Näin jo Jeesuksen syntymän edellä Jumala ilmoitti Jeesuksen maailmaan tulon tarkoituksen.

Neljännän adventin teksti on siis Matteuksen evankeliumista, joka on ns. kuninkaan evankeliumi. Sen pääkorostus on siinä, että Jeesus on juutalaisten laillinen ja todellinen *kuningas*. Siksi Matteuksessa oleva Jeesuksen sukuluettelo alkaa juutalaisten kantaisästä, Aabrahamista, ja etenee kuningas Daavidin kautta Jeesuksen juridiseen isään, Joosefin (Mt 1:1-17). – Varsinainen jouluevankeliumi, Jeesuksen syntymäkertomus, on Luukkaan evankeliumissa, jonka pääkorostus on siinä, että Jeesus on *todellinen ihminen*. Hänen äitinsä on Nasaretin Maria. Siksi Luukkaassa oleva Jeesuksen sukuluettelo alkaa Jeesuksesta ja etenee taaksepäin aina Aadamiin ja Jumalaan saakka (Lk 3:23-38), joka loi ensimmäisen ihmisen, Aadamin, maan tomusta.

Jeesus-nimi on samalla meidän Vapahtajamme *etunimi*. Jeesus-nimi on jopa siinä määrin sidottu hänen ihmisyyteensä, että se on hänellä yhteisenä monien kuolevaisten kanssa. Raamattukin mainitsee mm. Jeesus Justuksen (Kl 4:11), ja niin sanottuihin

Apokryfikirjoihin kuuluu Jeesus Siirakin kirja. Samalla Jeesus-nimi kuvaa Nasaretilaisen tehtävää: ”hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä”.

Marian synnyttämä Jeesus on siis tosi ihminen, yksi meistä, kuitenkin ilman syntiä. Hän on uusi, toinen Aadam. Tekstimme tähden sytytämme joulun lapselle ensimmäisen kynttilän. Se muistuttakoon meitä hänen Jeesus-nimestään ja sen sanomasta.

3. TOINEN KIRKAS KYNTTILÄ

Toinen kirkas joulun kynttilä on nimi **Immanuel**. Jeesuksesta puhumisen jälkeen tekstimme jatkuu: *Tämä kaikki on tapahtunut, että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo: ”Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja tälle on annettava nimi Immanuel”, mikä käännettynä on: Jumala meidän kanssamme (j. 22, 23).*

Nimi Immanuel esiintyy Raamatussa neljä kertaa: kolme kertaa VT:ssa (Js 7:14; 8:8; 8:10) ja kerran UT:ssa eli tämän päivän tekstissämme (j. 23).

Sekä Mt:n että Lk:n jouluevankeliumeissa tulee voimakkaasti esille Jeesuksen neitsestäsyntyminen. Maria oli raskaana ”Pyhästä Hengestä”. Neitsyen raskaaksi tulemiseen viittaa itse asiassa jo VT:n syntiinlankeemuskertomuksessa oleva, ns. proto-eli ensimmäinen evankeliumi, jossa puhutaan ”vaimon siemenestä, joka tulee polkemaan rikki käärmeen pään” (1 Ms 3:15).

Profeetan ennustus, johon tekstissämme viitataan löytyy 700 vuotta aikaisemmin eläneen profeetta Jesajan kirjasta. Se kuuluu näin: *Herra itse antaa teille merkin: Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel (Js 7:14).*

Ensiksikin, VT:n alkukielessä "neitsyt"-sanan paikalla on sana "almah". Se merkitsee nuorta naista ja neitsyttä. Kirkkoraamattumme käyttämä suomennos "neitsyt" on ehdottomasti oikein, sillä VT ei käytä sanaa "almah" kertaakaan naidusta naisesta.

Toiseksi, ilmauksessa: "Herra itse antaa teille merkin", "merkki"-sanan paikalla on heprealaisessa Raamatussa sana "oot". Se tarkoittaa "merkkiä", mutta myös "ihmettä". Lause voitaisiin niin ollen kääntää aivan hyvin "Herra itse tekee ihmeen". Nuoren naisen tuleminen raskaaksi ei ole mikään ainutkertainen tapahtuma, mutta neitsyen tuleminen raskaaksi sitä vastoin on todella ihme.

Uuden testamentin sanoma on yhteneväinen Vanhan testamentin kanssa:

Ensiksikin, Matteuksen neitsyestä käyttämä kreikkalainen sana "*parthenos*" tulee sellaisenaan VT:n kreikkalaisesta käännöksestä, Septuagintasta (n. 200 eKr.), joka Matteuksella oli käytettävissään Jesajan profetian (Js 7:14) täyttymyksestä kirjoittaessaan.

Toiseksi, kaikissa muissa kohdissa puheena olevassa sukuluettelossa viitataan mieheen, joka siitti seuraavan sukupolven, mutta Joosefin suhteesta Jeesukseen sanotaan poikkeuksellisesti: "Jaakobille syntyi Joosef, *Marian mies*, hänen, josta syntyi Jeesus, jota kutsutaan Kristukseksi" (Mt 1:16). Toisin sanoen Matteus puhuu Jeesuksen syntymän yhteydessä Joosefista Marian miehenä eikä Jeesuksen isänä.

Kolmanneksi, Matteuksessa olevassa Jeesuksen syntymäkertomuksessa sanotaan suoraan, että Joosefin isyys ei ollut biologista: "*Jeesuksen Kristuksen syntyminen oli näin. Kun hänen äitinsä Maria oli kihlattu Joosefille, huomattiin hänen ennen heidän yhteenmenoaan olevan raskaana Pyhästä Hengestä*" (Mt 1:18).

Neljänneksi, Matteus kyllä sanoo, että Joosef otti Marian vaimokseen ennen Jeesuksen syntymistä, mutta huomauttaa samalla, että Joosef ei yhtynyt (ginoskoo = olla seksuaalisessa yhteydessä, tietää, tuntee) Mariaan, ennen kuin tämä oli synnyttänyt Jeesuksen (Mt 1:25).

Jo Jesajan kautta Jumala oli ilmoittanut, että neitsyen synnyttämälle lapselle oli annettava nimeksi myös "Immanuel", mikä merkitsee "Jumala meidän kanssamme". Pyhästä Hengestä siinnyt Marian poika on siis myös *Jumalan Poika*. On muuten huomion arvoinen asia, että Mt:n evankeliumin alussa olevassa jouluevankeliumissa (1:20, 23) ja Mt:n evankeliumin lopussa eli lähetyskäskyssä (Mt 28:18-20) tulee esille Jumalan olemus Isänä, Poikana ja Pyhänä Henkenä. Molemmissa kohdissa esiintyy myös Immanuel-nimen sanoma: Jeesuksessa *Jumala on meidän kanssamme*.

Muuten, tekstimme osoittaa, että Joosef sai kaksinkertaisen vakuutuksen Jeesuksen jumalallisesta syntyperästä. Pelkkä uni-ilmostus ei olisi riittänyt, vaan hän tarvitsi sen vahvistukseksi Jumalan sanan lupauksen. Hurskaana juutalaisena Joosef varmaan tunsu Jesajan ennustuksen Daavidin sukuun neitseestä syntyvästä Messiaasta, Immanuelista. Vaikka enkeli ei siihen sanallisesti ilmeisesti viitannutkaan, Matteus kuitenkin huomauttaa: "Tämä kaikki tapahtui, jotta kävisi toteen, mitä Herra on profeetan suun kautta puhunut."

Marian Betlehemissä synnyttämä lapsi on siinnyt Pyhästä Hengestä ja on sen tähden myös tosi Jumala. Tekstimme tähden sytytämme joulun lapselle toisen kynttilän. Se muistuttakoon meitä hänen Immanuel-nimestään ja sen sanomasta.

Vastoin yleistä mielipidettä ja järjen päätelmiä kristillisen kirkon on edelleen pidettävä kiinni Jeesuksen neitseellisestä syntymästä. Se on uskontunnustuksemme sisältöön oleellisesti kuuluva asia sanokoon arkkikiisipapimme ja muut uskonsa hukanneet asiasta mitä tahansa.

PÄÄTÖS

Raamatussa ja sen mukana juutalaisuudessa kaikki nimet – erityisesti henkilönimet – ovat tärkeitä. Tavallisesti henkilön nimi kuvaa kantajansa olemusta ja/tai tehtävää. Olemme nähneet tänään, että näin on myös meidän Herramme ja Vapahtajamme nimien laita.

Herramme olemuksen kaksoisluonto, *inhimillinen ja jumalallinen (communicatio idiomatum)*, näkyy tekstissämme kirkkaana. Jeesus-nimi kertoo ensimmäisestä, Immanuel-nimi jälkimmäisestä. Jeesus-nimi merkitsee ”Herra pelastaa”. Immanuel-nimi merkitsee ”Jumala meidän kanssamme”.

Tasan 44 vuotta sitten minut kutsuttiin erääseen sairaalaan iäkkään merimiehen luo. Mies oli varsin heikossa kunnossa ja sanoi, että hänellä on lääkärin mukaan elämää enää jäljellä vain muutama päivä. Hän oli kovin peloissaan ja kertoi, että edellisenä iltana hänen luonaan vieraili kaksi tuntematonta nuorta miestä, joista toisella oli köysikieppi kädessään. Miehet houkuttelivat häntä hirttäytymään, ettei tarvitsisi kärsiä sairauden tuskia. Miehet tarjoutuivat auttamaan häntä ehdotuksen toteuttamisessa. Ja lopulta heidän ehdotuksensa alkoi miellyttää häntä.

Taivaan Isä auttoi minua johdattamaan tuon varsin jumalatonta elämää eläneen merimiehen uskomaan Jeesukseen syntisten Vapahtajana. Näin Jeesus-nimen sanoma, ”Herra pelastaa”, toteutui hänen elämänsä kalkkiviivoilla.

Lopuksi mies kysyi: ”Mitä minä teen, jos ne nuoret miehet tulevat uudelleen köysineen.” Kun en muuta osannut, sanoin hänelle: ”Sano heille vain nimi ”Jeesus”, niin ne häipyvät.” Olin jo poistumassa huoneen ovelta, kun mies kutsui minut vielä takaisin ja varmisti: ”Minun tarttee sanoa vain Jeesus. Niinkö?” Vakuutin, että vain yksi sana, ”Jeesus”, riittää.

Parin päivän päästä hoitaja kutsui minut saman miehen luo. Lähdin ahdistuneena ja peloissani. Toki tiesin, että mies on yhä elossa. Mutta mies hoiti pelkoni pois. Hän oli kutsunut minut luokseen kertoakseen minulle, että kyllä ne miehet tulivat samana iltana, ja hän sanoi niille vain nimen ”Jeesus”, ja ne pelästyivät ja perääntyivät pari askelta. Hän toisti nimen ”Jeesus”, ja silloin miehet pakenivat eikä niitä ole sen jälkeen näkynyt. – Ja kohta merimies alkoi toistella onnellisena: ”Kiitos Jeesus, kiitos Jeesus”. Eikä se ollut mitään hurmahenkistä tyhjää hokemaa, vaan siinä oli suuri määrä todeksi koettua jumallista substanssia mukana. Siinä Immanuel-nimi, ”Jumala meidän kanssamme”, realisoitui – ja muutaman minuutin kuluttua merimies nukkui pois tästä ajasta.

Tällainen on Jeesus-Immanuel; Ihmisen Poika ja Jumalan Poika, Vapahtaja ja Kaikkivaltias! Rakkaat seurakuntalaiset, turvatkaa Häneen, eikä kukaan eikä mikään voi ottaa teiltä pois teidän elämän kruunuanne.

Rukoilemme: Rakas Jeesus-Immanuel, kerro sille itäsuomalaiselle merimiehelle matti-papilta terveisiä ja kiitokseni siitä uskon vahvistuksesta, jonka hänen kauttaan sain. Mekin haluamme turvata uskossa sinuun, Jeesus-Immanuel. Auta meitä siihen!

Aamen